

CAPUT IV.

SCRIPTORES QUI TERTIO DECIMO SÆCULO FLORUERUNT.

Theologiam scholasticam, quam superiore sæculo ad certam methodum Magister Sententiarum perduxerat, plures iique clarissimi viri illustrarunt, quorum præcipuos, servato temporis ordine, recensebo. Claruit itaque initio hujus sæculi et Commentaria edidit in quatuor libros *Sent.*¹ *Gullielmus* e Seilliniaco, Burgundiæ oppido, doctor parisiensis Academiæ, deinde episcopus antissiodorensis, ac tandem parisiensis archiepiscopus, qui obiit anno 1223, eodemque tempore *Gullielmus* alter, item Gallus, similia Commentaria exornavit; qui tamen de justificatione, quam videtur repetere potius a fide quam a charitate, non censetur accurate pertractasse, nisi tamen illius scripta, ut putat Possevinus, fuerunt depravata. Sequitur *Alexander de Hales*, natione Anglus, ordinis Minorum, appellatus *Doctor irrefragabilis*, cujus præter sacrorum librorum interpretationes, aliaque scripta, habentur Commentaria in IV *Sent.* libros, et *Summa universæ theologiæ* distributa in partes quatuor. Obiit autem Alexander Parisiis anno 1245. Floruit item hoc sæculo nunquam satis laudandus *S. Thomas Aquinas*, regio ortus sanguine, puer eruditus a monachis casinensibus, sed postea FF. Prædicatorum institutum professus, merito *Doctor angelicus* nuncupatus. Nam ut libros ejus plurimos prætermittam, tum philosophicos, tum exegeticos, præclarum illud nomen Thomæ comparavit multiplex de re Theologica lucubratio, Commentaria in IV *Sent.*, *Summa contra gentiles*, et Opuscula LXXIII ad theologiam singula spectantia, maxime vero digna cedro, et *Aurea summa* in partes tres divisa, in qua continentur quæst. 512 et art. 2654. Migravit ad superos S. Thomas nonas martii anno 1274, in cœnobio Fossæ Novæ²,

¹ Potius *Summam theologicam*, editam Parisiis, anno 1500. Caveus duos istos Gullielmos distinguit.

² Ordinis cisterciensis. Dies S. Thomæ emortualis non. martii. Quidam scripsere S. Thomæ propinatum fuisse venenum a medico Caroli II, Siciliae regis. Vide Dantis *Purgat.*, cant. xx.

non procul a Tarracina, cum rogatus a Gregorio X, Lugdunum versus ad synodum œcumenicam iter arripuisset.

Eodem anno 1274 idibus julii decessit *S. Bonaventura*¹ Balneoregiensis, appellatus *Doctor seraphicus*, ord. Min. cardinalis et albanensis episcopus. Et ipse scripsit in quatuor *Sententiarum* libros, opuscula theologica et ascetica LXXIII, præter expositiones divinorum librorum, sermonesque sacros complures. Florebat item circa annum 1260 *Albertus Magnus*, ord. Præd., cui memoria ingeniumque beneficio Deiparæ collatum fertur, ablatumque triennio ante mortem, quæ contigit anno 1280. Ejus opera XXI amplissimis voluminibus comprehenduntur, et per omnem philosophicam, sacramque eruditionem, quo sæculi hujus genio, expatiantur. Discipulus Alberti Magni fuit *Ulricus* de Argentina, et ipse de theologia, prout in scholis traditur, optime meritus. Referendus ad eandem ætatem *Henricus* Gandavensis, seu Mudanus a patria, et Doctor *solemnis* a parisiensi Academia appellatus, qui et in IV *Sententiarum* libros et *Summam theologiæ* conscripsit, obiit Tornaci in Belgio anno 1293.

In eremitana quoque S. P. Augustini familia claruerunt cum doctrina, tum sanctimonia, morumque integritate *Augustinus Triumphus* et *Ægidius* Romanus. Quorum primus Anconitanus patria Summam edidit *De potestate ecclesiastica*, et inedita plura, inter quæ extat opus in IV *Sententiarum* libros. Interfuit autem Triumphus anno 1274 concilio lugdunensi, tametsi vitam protraxit usque ad annum 1328, ætatis suæ 85. At *Ægidius* ex Columnensium familia, Bituricensium archiepiscopus, Aquitaniæ primas, necnon S. R. E. cardinalis, ut demonstrat Lud. Dattichius *Hist. card.* tom. I, pag. 372, naturæ concessit Avenione anno 1316, cum ageret ætatis suæ annum 69, posteaquam et in *Sententias*, et singillatim in varias theologiæ partes, et in sacras litteras Commentaria exornaverat, necnon philosophicos et politicos libros conscripserat, atque adversus Gullielmum Lamerensem, ord. Min. professorem

¹ Joannes in baptisate nuncupatus, *Bonaventura* autem puerulus dictus a S. Francisco, FF. Minorum parente.

Oxoniam, doctrinam S. Thomæ strenue vindicaverat. Quare *Doctor fundatissimus* dici meruit Ægidius, atque Caveo etiam testante vol. II, pag. 340, *theologorum princeps*.

Præterivi autem brevitatis causa alios permultos in theologis disputationibus egregie versatos, quemadmodum et sanctissimos viros, Dominicum, Franciscum et Antonium Patavinum, qui licet in scriptorum recensiti albo, magis tamen ob sanctitatem, quam ob litteras celebrantur; missis pariter romanis pontificibus doctrinæ laude præclaris, Innocentio IV, Clemente IV, Gregorio X et Bonifacio VIII, scriptoribus item adnumeratis; istorum quippe meminimus cap. I, neque modo fas est cæteros, saltem præstantiores, penitus prætermittere.

Claruerunt itaque hoc vertente sæculo *Joachimus* Calaber, abbas cisterciensis, haud ignobilis Scripturarum divinarum interpretes et prophetiæ fama clarus¹, qui obiit anno 1215; *Rodericus* Ximenius, archiepiscopus toletanus, de historia hispanica, romana, Ostrogothorum, Hunnorum, Arabumque bene meritus, qui decessit anno 1245; *Helinandus*, monachus cisterciensis, auctor Chronici ab orbe condito usque ad annum 1204, qui naturæ concessit anno 1227; *Conradus*, præmonstratensis, scriptor alterius Chronici a Belo rege Assyriorum usque ad annum Christi 1229; *Jacobus* de Vitriaco, cardinalis et episcopus tusculanus, scriptor Historiæ orientalis et occidentalis, a Mahumedis tempore ad suam usque ætatem, anno 1244 migravit e vita; *Gullielmus*, Arvernus, archiepiscopus parisiensis, cujus obitus contigit anno 1249, præter exegetica quædam scripta, variosque sermones, conscripsit de theologis quæstionibus libros seu tractatus xxv. Excelluit in historia, præsertim anglicana, quam scriptis exornavit *Matthæus Paris*, Anglus, monachus S. Benedicti, cujus obitus consignatur anno 1259. Speculum unum historicum, alterum doctrinale edidit *Vincentius*, Bellovacensis, ex ord. Præd., qui e vivis excessit anno 1256, aliis 1264, deditque operam per idem temporis exemplis rebusque similibus colligendis, scribendisque orationibus, etiam ad funera celebranda, *Joannes* a S. Geminiano,

¹ Vide tamen superiori sæculo cap. III.

ejusdem ordinis. *Hugonis* de S. Caro ejusdem familiæ, vita functi anno 1260, est elaboratissimum Opus concordantiarum latinorum bibliorum. Accedunt prælaudati instituti *Raimundus Martini*, qui edidit *Pugionem fidei* contra Judæos, scripsitque contra Saracenos, hortatu S. Raymundi de Pennafortio, sacre illius familiæ magistri; idem *S. Raymundus* collector librorum V Decretalium, ad superos evocatus centenarius anno 1275, et *Martinus* Polonus, scriptor Chronici, quod vocant *Martini-anum*, a Christo usque ad annum 1277, defunctus Bononiæ anno sequenti 1278. Diem obiit an. 1284 *Rogerus Baconus*, Anglus, ord. Min., vir omni scientia, præsertim philosophica exornatus et *Doctoris mirabilis* nomen adeptus, de magia insimulatus, et eam ob rem, jubente Nicolao IV, conjectus in carcerem¹. Supremus fuit annus 1298 *Jacobi* de Voragine apud Ligures, ord. Præd. Chronici Januensis et legendæ *aureæ* de Vitis sanctorum, sermonum autem plurimorum, pius, sed fortassis nimium credulus, concinnator. Omitto cum quibusdam aliis *Richardum* de Mediavilla minoritam, qui floruit sæculo desinente, et appellatus fuit *Doctor solidus et auctoratus*, ne græcorum scriptorum, quorum nullum hactenus commemoravi, videar oblitus.

Inter Græcos itaque oratoria enituit arte *Michael Coniata*, atque in historia frater ejus *Nicetas*, sæculo XIII ineunte. Claruerunt circa annum 1255 *Theodorus Lascaris* et *Nicephorus Blemmida*, quorum tamen unus in quæstione de origine Spiritus sancti a Filio, quam theologi *processionem* vocant, scripsit contra Latinos; alter aliquando pro Latinis pugnavit, ideoque a Leone Allatio orthodoxæ Græciæ scriptoribus, et ab *Oderico Raynaldo* ecclesiasticis annalibus istius scripta

¹ *Rogerus Baconus*, ord. Min. philosophus acutissimus, tanquam præstigiator et magus denunciatus Clementi IV, et a proprio quoque generali damnatus et conjectus in carcerem, per calumniam tamen nescientium arcana naturæ, objectum sibi crimen consortii cum malignis spiritibus exsufflavit, anno 1266 et 1278. Obiitque Oxonii anno 1284. Vindicarunt virum doctissimum *Wadingus* et *Spondanus* ad præd. annum 1278, necnon *Naudeus* in *Annalibus*, et *Caveus*, etsi hæsitanter, in *Sæculo scholastico*. Plura in *Diction. Petri Bayle*.

inseruntur. *Gregorius Acropolites*, quem vocat Ephremius, ἄρχοντα πάντων καὶ πρύεδρον¹, constantinopolitanam seu byzantinam historiam condidit ab anno captæ per Latinos urbis 1203 usque ad recuperatam a Michaele Palæologo, nempe ad annum 1261. Joannes autem Vecchus, invictus pro Latinorum *De Spiritu sancto* dogmate athleta, cum ea de causa edidisset scripta, collecta citato in loco ab Allatio, veritus ne discerneretur a commota in ipsum plebe, relicta C. P. sede, quam octennio Michaeli imperatori acceptissimus occupaverat, eo e vivis sublato confugit ad monasterium Panachranti, quod contigit anno 1283, atque inde relegatus fuit ad radices montis Olympi, postmodum in Bithyniam, ibique inedia ærumnisque confectus interiit.

CAPUT V.

QUINAM IMPERII CORONA, CÆLITUMQUE GLORIA FUERINT DECORATI.

Otho igitur hujus nominis IV, extincto Philippo, imperium accepit anno 1208, atque proximo anno 1209 eidem Innocentius III augustalia contulit insigna. At spreto jurejurando invadentem romanæ Ecclesiæ provincias idem pontifex a communione fidelium amovit; eundem anno 1214 *Philippus Augustus*, Galliarum rex, apud Bovinum in Gallia belgica ingenti clade prostravit; qua devictus etiam imperio dejectus est, tametsi vitam protraxerit ad annum 1218, quo pœnitens et absolutus ab episcopo hildeshemiensi² diem obiit.

Transiere interea temporis ad cœleste regnum *Gulielmus*, abbas in Dania, VIII idus aprilis anno 1203, relatus inter sanctos ab Honorio III; anno 1224 *Petrus* a Castronovo, primus contra albigenses quæsitore fidei, martyrio affectus, jubente comite tolosano Raymundo; anno 1208 *Felix* de Valois et *Joannes* de Matha, institutores ordinis SS. Trinitatis, redemptionis captivorum, quorum primus obiit an. 1212, XII kal. decem., alter anno 1213, XII kal. januarias, et anno 1214, die 14 sep-

¹ Omnium principem, primique subsellii.

² Hildesheim in Saxonia inferiori.

tembris, martyr occubuit *Albertus*, patriarcha jerosolymitanus, ordinis carmelitici propugnator.

Prædicto an. 1214, post exauctoratum Othonem, imperium assecutus est *Fredericus II*, filius Henrici VI et Constantiæ, filiæ Rogerii, regis Siciliae. Hæc illum edidit in tentoriis prati Panormitani, ad omnem veri partus suspicionem amovendam, quoniam, ut inquit Hospinianus, ad decrepitam pervenerat senectutem. Fredericus ab Honorio III coronam accepit; at Ecclesiam vexando et iniqua perpetrando, non semel subiit anathema. Ab eodem Honorio propter dejectos et injuria affectos episcopos, a Gregorio IX ob non susceptam, quam pollicitus fuerat, expeditionem in Palæstinam, et post simulate susceptam et pacem contumeliose initam cum sultano, rursus ab eodem pontifice ob Italiæ regiones incendio et cæde vastatas, atque ab Innocentio IV, ob pervicaciam in bonis ecclesiasticis retinendis, excommunicatione mulctatus est. Privatus quoque fuit imperio in I lugdunensi concilio, an. 1245, et derelictus a suis obiit an. 1250 in arce Apuliæ, aut Panormi; non enim consentiunt historici¹. Quorum etiam alii veneno peremptum aiunt, alii suffocatum a filio suo notho, alii gravissimo morbo correptum. Instituit Academiam neapolitanam et juxta scriptores aliquos viennensem, quam tamen institutam alii tradunt ab Alberto III, archiduce Austriæ, anno 1365. Post mortem Frederici diuturnum fuit interregnum usque ad annum 1273, quamvis enim alii principes ad imperii coronam aspiraverint,

¹ Puto decessisse in Apulia in arce, quæ *Florentina* dicebatur. Aiunt semper vitasse urbem Florentiam, quod ei fuisset prænuntiatum, moriturum in florentino castro. Nothus ejus filius, qui dicitur patrem injecto in os decumbentis pulvino præfocasse, fuit Manfredus, honore ducatus Tarentini insignitus, ægre ferens quod ei pater prætulisset filium alium nothum Hensium regem Sardinia, qui postea Bononia captivus obiit an. 1271. Fertur Manfredum ad amovendam a se paternæ mortis suspicionem Frederici cadaver adsportasse Panormum, ibique sepulcro porphyretico condidisse. Quidam id factum aiunt ab archiepiscopo panormitano. Melanchton et hæretici alii celebrant illud epitaphium:

Si probitas, sensus, virtutis gloria, census,
Nobilitas orti, possent obsistere morti,
Non foret extinctus Fredericus, qui jacet intus.

Sed nunquam viris principibus defuerunt assentatores.

maxime *Henricus* Thuringiæ landgravius, *Gulielmus* Brabantiae comes, *Richardus* comes Cornubiæ in Anglia meridionali, et *Alphonsus X* rex Castellæ; attamen nec coronam imperii consecuti fuerunt, nec ejusdem imperii administrationem auctoritatemque potiti.

Interim ad beatorum translati sunt sedes septem fratres ord. Minorum, martyrio coronati apud Marochium, Africae civitatem, anno 1220; contigit et martyrium *Angeli* carmelitæ eodem anno in Sicilia interfecti, aliorumque sanctorum septem martyrum minoritarum Exilissæ (Ceutam vulgo dicunt), Mauritaniæ Tingitanæ urbis, interfectorum insequenti anno 1221, quo item anno Bononiæ decessit *S. Dominicus*, pridie nonas augusti, qui anno 1216¹ inclytum Prædicatorum ordinem instituerat, albigensium oppugnaverat hæresim, et anno 1234 a Gregorio IX sanctorum catalogo fuit adscriptus. Idem autem Gregorius fastis sanctorum adscripserat seraphicum patriarcham *Franciscum* anno 1228, qui fratribus suis regulam tradiderat anno 1209², in Arvenia Etruriæ monte receperat Crucifixi stigmata anno 1224, atque e vita migraverat anno 1226, IV nonas octobris. Superiori anno 1225, VII idus novembris, pro ecclesiastica libertate martyrium subierat sanctus coloniensis episcopus *Engelbertus*. Decessere anno 1231 *Antonius* Olyssiponensis, a loco dormitionis appellatus *de Padua*, idibus junii, virtutibus signisque conspicuus, anno sequenti a Gregorio IX canonizatus, ac *Elisabeth* vidua, filia Andreae Hungarorum regis, cujus natalis colitur XIII kal. decembris, sanctorum fastis ab eodem Gregorio anno 1235 adscripta fuit. *Hedwigem* Polonorum reginam, cælum terris rapuit anno 1243, idibus octobris, retulitque inter sanctos anno 1267 Clemens papa IV³. Diem obiit anno 1250 beatus *Simon Stock* carmelita,

¹ Aut 1217, an. enim 1216 confirmatus fuit, ut dicam proximo capite. Fuerat canonicus regularis oxomensis, ejusque nobilissimam ex Gusmanorum gente prosapiam vindicavit Antonius Bremond, ordinis Prædicatorum magister.

² Juxta alios an. præcedenti. Primum ipsius nomen *Joannes*.

³ Anno 1249 obiit *B. Joannes Bonus* Mantuanus, ord. Eremit. S. P. Aug. propagator. *S. Albertus* Collensis ad superos migrasse dicitur an. 1202.

at non hujus ordinis habitusque, ut quidam autumant, institutor. Ab hæreticis anno 1248 trucidatus est *Marcellinus* Albertgotti, episcopus aretinus, et anno 1252 occisus est *Petrus* martyr veronensis, ordinis Prædicatorum, cujus memoria recolitur III kal. maias. Innocentius IV proximo anno 1253 sanctorum numero illum adscripsit, eumque generalem fidei inquisitorem in ditione mediolanensi anno 1232 constituerat Gregorius IX. *Clara* S. Francisci concivis, ex hac vita decessit anno 1253, et anno 1255 ab Alexandro IV inter sanctas relata fuit. Colitur ejus memoria pridie idus augusti. Instituerat vero pauperum sanctimonialium ordinem, vulgo *Clarissarum* nuncupatum, anno 1212. Obdormivit in Domino in nocte vigiliæ Nativ. Domini *S. Petrus Nolascus* Carcassonensis, anni 1256, qui una cum *S. Raymundo* de Pennafort et Jacobo I rege Aragoniæ instituerat anno 1218 ordinem Beatæ Mariæ de Mercede redemptionis captivorum¹; *Hyacinthi* Poloni, ord. FF. Prædicat., beata mors contigit anno 1257, XVIII kal. sept., et a Clemente VIII adscriptus fuit sanctorum catalogo anno 1594². Anno denique 1267 (nam de Ecclesiæ doctoribus Thoma et Bonaventura vita functis anno 1273 egimus præcedenti capite) migravit in cælum *S. Sylvester* abbas, VI kal. decembris, Fabriani in Piceno, a quo congregatio monachorum sylvestrinorum anno 1231 fuerat instituta. At ad annum 1273, quo diuturnum augustorum principum cessavit interregnum, redeundum est tandem.

Igitur anno 1273, pridie kal. octobris, inauguratus est imperator *Rodolphus Magnus* comes Auspurgi, conditor imperii austriaci et landgravius Alsatiæ. A cultu SS. Eucharistiæ repetuntur imperii ejus auspicia. Commendatur quoque ipsius pietas, quoniam pro cæsareis insignibus crucem arripuit. Ottocarum Bohemiæ regem, implorato Deiparæ nomine, ingenti

¹ *Humiliana* de Cerchiis florentiana obiit an. 1246. *Verdiana* virgo reclusa an. 1231. *Ubaldesca* monialis pisana an. 1206. *Benignus* abbas Valisumbrosæ an. 1236.

² *S. Raynerius* Pisanae civitatis patronus, obiit an. 1261, die 17 junii, qua die colitur etiam in Martyrologio romano. *S. Peregrinus* Foroliviensis, ord. Servorum B. M. Virg., decessit an. 1284.

clade superavit, accessitque victori quasi præmium certaminis Austria, quam Alberto filio suo regendam commisit. Hinc austriacæ gentis origo, quam Alciatus accessit ex Aventino; alii repetunt ex vetustissimis regibus Austrasiæ. Felici etiam Marte cum Othone Burgundiæ regulo, cum Thuringiæ populis, aliisque hostibus decertavit, atque universa pacata Germania, obiit princeps piissimus atque invictissimus anno 1291, kalendis augusti.

Postquam vero imperium tenuit septennio, scilicet usque ad annum 1298, *Adolphus* comes Nasaviæ, atque is ob avaritiam, crudelitatem, libidinem, aliaque flagitia proceribus cunctis visus est indignissimus principatu, electus est Rodulphi et Annæ filius *Albertus* Austriacus. *Monoculum* dixere, quoniam oculum amiserat ex propinato sibi veneno, quamquam, ut olim Annibal, altero oculo amisso, ferocius irruit in hostes, et *Adolphum*, non procul a Vormatia, superioris Germaniæ urbe, illustri prælio fregit et vulneravit, *Triumphatoris* cognomen adeptus. Pugione tamen a conjuratorum manu confossus est ac trucidatus an. 1308. Auctor conjurationis Joannes fratris filius¹, cum quo lis erat de hæreditate paterna; atque ille stipatus Ulrico, Valtero et Rodulpho proceribus, in parricidii consortium adscitis, primus omnium Alberti jugulum pugione petivit. Patratum facinus kalendis maii.

In hac autem sæculi XIII postrema parte oppetierunt mortem anno 1275, die 23 januarii, *Raymundus* Barcinonensis, de quo supra cap. IV, in sanctorum album relatus anno 1601 a Clem. VIII. Anno 1285 *Philippus Benicius* Florentinus, cujus item mentionem fecimus cap. I, in Gregorio X. Hunc quidam institutorem faciunt ordinis Servorum B. M. V., quum tamen hic ordo incæperit anno 1233, auctoribus 7 beatis viris, Bonfilio Monaldio, Bonajuncta Manetti, Manetto Antellensi, Amideo de Amideis, Uguc-

¹ Quidam *Joannem* dicunt Alberti patrum, sed falluntur. Joannes enim filius fuit Rodulphi ducis Sæviæ, quo extincto Albertus egit nepotis tutelam, unde seminarium dissidii. Joannes tamen in Pisano Augustinensium cœnobio, in monachum attonsus, pœnitentiæ signisque clarus vita illic functus est an. 1313.

cione Uguccionio, Sosteneo de Sosteneis et Alexio de Falconeriis. Fuit itaque S. Philippus ejusdem ordinis propagator et v. generalis, non institutor, ejusdemque festum diem recolimus X kal. septembris. Anno 1222 *Albertus* carmelita, Siculus, qui obiit Messanæ, VII idus augusti, et anno 1295 *S. Petrus Cælestinus*, de quo item cap. I. *Margarita* itidem, Cortonensis vocata a dormitionis suæ loco et cognominata Etruriæ, ac seraphici ordinis Magdalena, obdormivit VIII kalendas martias anno 1297; eodemque anno relatus est inter sanctos *Ludovicus IX*, rex Galliarum, qui anno 1270, die 25 augusti, inita contra Sarcenos expeditione, pestilentia decessit. Ipsomet anno 1297 ad coelos migravit *S. Ludovicus* episcopus tolosanus, ord. Min., hujusque nomen Martyrologio rom. inscriptum legitur XIV kal. septembris. Postremo denique anno, scilicet 1300 ad aram peracto sacro a mahumetanis trucidatus est episcopus Giennii, seu Oningiis, in Andalusia, *Petrus Paschalis*.

Reliquum est, ut imperatorum Orientis subjiciamus chronologiam. Dejecto e throno anno 1203 Alexio Angelo ab Alexio Juniore, nepote suo, is anno sequenti 1204 vita imperioque excessit. Successit Alexius Ducas, cognomento *Murtzulphus*, seu *Myrtilus*, a conjunctis superciliis, qui propriis manibus Alexii fauces laqueo confregit; at idem scelestissimus parricida eodem anno extremo supplicio affectus est a Latinis, qui Constantinopolis potiti sunt, et omnium fœderatorum consensu imperatorem Orientis crearunt Balduinum, Flandriæ comitem. Græci vero imperii sedem laceratam atque divisam transtulerunt Trapezum Cappadociæ, Nicæam Bithyniæ et Adrianopolim, Thraciæ urbem. Quare usque ad annum 1261, quo anno Michael Palæologus recuperavit C. P., regnarunt Adrianopoli et Nicææ *Theodorus Lascaris*, filius Alexii Angeli, *Joannes Ducas Vatacius*, illius gener, *Theodorus Lascaris* Junior, Joannis filius ac prioris Theodori nepos, atque *Joannes* filius Theodori Junioris, quem an. 1260 Michael Palæologus excæcavit, atque Nicææ ipse Michael arripuit imperium. Trapezi vero (*Trabisundam* vulgo dicunt) imperarunt ab an. 1204 *Comneni*, ab Alexio filio Emmanuelis, et nepote Andronici imp., usque ad *Davidem*

Comnenum, qui anno 1162 coactus est Trapezuntinum imperium cedere Mahumeti II.

Postquam igitur C. P. imperium tenuerat ex Latinis *Balduinus* anno tantum uno, captus et occisus anno 1205 a Joannicio rege Bulgarorum, *Henricus*, Balduini frater, inauguratus anno 1206, et vita functus anno 1216. *Petrus* comes antissiodorensis, gente *Cortiniacus*, extinctus proximo anno 1217. *Rupertus*, Petri filius, occisus anno 1228. *Balduinus II*, Ruperti filius, qui capta 1261 a Michaele Palæologo C. P., fuga elapsus mortem evasit; Michael constantinopolitana urbe recuperata, ibique pulsus Latinis, restituit imperium Græcorum, et illud administravit usque ad an. 1280, eique successit *Andronicus* Palæologus, ipsius filius, sive *Andronicus II* ab Andronico Juniore nepote suo dejectus et carceri mancipatus an. 1327.

CAPUT VI.

QUENAM SÆCULO XIII IN ECCLESIA DOCTRINA ET DISCIPLINA
VIGUERINT.

Prava hæreticorum dogmata descripta superiori cap. III hujus sæculi conciliis pariter enarratis II cap. fuerunt proscripta. Quare confirmata fuere quæ de fide Trinitatis et dominicæ œconomiae, seu, ut aiunt, *Incarnationis*, tradidere majores. Corroborata est ecclesiastica hierarchia, romani pontificis auctoritas, sacerdotalis ordinis dignitas ac potestas. Intemerata item Deiparæ virginitas, cultus sanctis exhibendus, sacrarum usus imaginum, psalmodiæ, rituum, precumque vetusta consuetudo, atque sanctarum indulgentiarum concessio, aliaque tradita a magistra veritatis romana Ecclesia, fuerunt iterum stabilita. Definitum est insuper non pugnare cum evangelica paupertate ex quæstu vivere, etiam christianis fas esse gubernare rempublicam, ac præter conscientiae synderesim manere reprobis sempiterna inferorum supplicia. Quæ omnia ex præcit. cap. III et seq. perspicua sunt.

Annuae paschalis communionis ad fideles ab infidelibus discernendos, revocandosque ad frugem improbos, cum a Christo

et ab apostolis fuerit indicta perceptio, tempus recte novimus esse præscriptum. Recitandi Rosarii B. V. devotio utique, sive orationum qualitas, sive contemplanda mysteria attendantur, summopere commendanda, usus promulgatus est a S. Dominico, quem illius auctorem esse, quidquid obganniant nonnulli, declararunt romani pontifices Leo X, Pius V, Gregorius XIII et Sixtus V. Fertur primus omnium Innocentius IV rosam auream musco et balsamo permixtam solemnem cæremoniam benedixisse, quod alii referunt ad Leonem IX, alii ad Urbanum II, alii rejiciunt post annum 1400. Sed hæc et consimiles quæstiones obscuræ facili negotio solvuntur, si antiqua dicatur institutio, hujus ævi benedictionis solemnitas, posterioris formula in ordine romano præscripta. Fratribus mendicantibus et nominatim ord. Prædicat. facultatem excipiendi confessiones sacramentales indulget Gregorius IX. Festum Corporis Christi, quod anno 1208 celebrari cœperat in diœcesi leodiensi ab Urbano IV, anno 1264, præscriptum fuit universæ Ecclesiæ, una cum officio edito a S. Thoma Aquinate. Obtinuerunt hoc sæculo hymnus *Stabat Mater*, et antiphona *Salve, Regina*, necnon sequentia *Veni, sancte Spiritus*. De auctoribus hæsitatur. Quidam enim *hymnum* illum seu *rhythum* compositum a beato Jacopono, quidam vero ab Innocentio III editum affirmarunt; *antiphonam* alii S. Bernardo, alii Hermero, episcopo podiensi, alii Petro Compostellano, alii Hermanno Contracto, monacho benedictino, de quo sæculo IX, adscripsere; *equentiam* Innocentio III prælaudato. Inclusio cardinalium in conclavi ad eligendum summum pontificem cœpit an. 1276, in electione Innocentii V ex præscripto constitutionis latæ a prædecessore Gregorio X, cujus extat decretum in VI cap. *Ubi periculum*, 3 *De elect.* Annus jubilæi, cujus quædam imago præcesserat in veteri lege, Levit. cap. xxv, institutus est a Bonifacio VIII, ac primo celebratus anno 1300. Extat Bonifacii decretum cap. *Antiquorum*, Extravag. Comm. lib. III.

Præc. capite commemorans viros sanctissimos, mentionem feci ordinum religiosorum ab illis institutorum. Æquum est, ut etiam cæteros, atque singulorum recenseam approbationem,